

Sex i Afrika.

Kais Saied, Tunesiens nye præsident, har vundet en overvældende sejr (2020). Blandt de ældre vælgere fik han over halvdelen af stemmere, og blandt helt unge vælgere opnåede han ca. 90 % af stemmerne.

Han er professor i forfatningsret, og valget skyldes uden tvivl befolkningens frustration over den økonomiske situation, den høje arbejdsløshed og ineffektiviteten i den offentlige sektor.

Kais Saied skulle iflg. Jyllands Posten være stiv i sin fremtræden, og han lider ikke kun af homofobi, men vil også have indført en lov, der straffer heteroseksuelle, som offentligt viser deres kærlighed ved at holde i hånd eller kysse. Hvorfor vælger det eneste nordafrikanske land denne præsident? Her gik vi og glædede os over, at Tunesien har haft succes med sit arabiske forår – det er fx blevet lovligt for muslimske kvinder at gifte sig med kristne mænd, hvilket er forbudt i alle andre arabiske lande.

I Uganda har man hevet en gammel kanin ud af ærmet: Der bliver igen snakket om dødsstraf over for homoseksualitet. Man vil værne Uganda mod den vestlige sygdom, som hedder homoseksualitet.

Herhjemme kan vi igen lade os forarge, og vi kan spørge os selv: Hvorfor har man disse "gammeldags" holdninger til seksuel adfærd syd for Middelhavet? Hvorfor er man så forskellig fra os i Afrika, når det drejer sig om sex?

Sociologer og etnografer skelner mellem traditionelle samfund (landbrugssamfund), moderne samfund (industri-samfund) og senmoderne eller postmoderne samfund som Danmark (informationssamfund).

Afrikanske lande er traditionelle samfund, og det betyder, at man på forhånd kan regne med at visse værdier er gældende. Det gælder, at familie og slægt er afgørende, og biologiske faktorer er af fundamental betydning. Forskel mellem køn og forskel mellem aldre har en værdi, vi næsten har glemt i Danmark, hvor en heteroseksuel mand kan blive sygeplejerske, hvor bedstemor kører på rulleskøjter, og lille Marie på 11 år optræder som en voksen i MGP.

I Afrika kan mostre oplære de unge piger i, hvordan hun skal gøre manden glad i sengen, og tante kan give den unge brud et klæde, hun skal lægge under numsen, når hun skal være sammen med sin ægtemand. Sex er et familieanliggende.

Det kan være svært for os at forstå, at biologien spiller så stor en rolle, som den gør.

Vi påstår, at homofobi er et levn fra kolonitiden, og selvfølgelig var man under victorianismen homofobiske, for man var jo kun få årtier fra selv at have levet i traditionelle samfund. Vi europæere har i dårlig samvittighed over kolonitiden haft en tendens til at give os selv skylden for næsten alt ondt i Afrika. Og selvfølgelig har vi gjort noget, som er utilgiveligt, men når jeg fx læser at homofobi er et levn fra kolonitiden, så må jeg tage afstand fra denne påstand.

Homofobi er typisk for traditionelle samfund. Selv i det kommunistiske Albanien har jeg mødt homofobiske læger – men ingen vil vel påstå, at homofobi skyldes påvirkning fra kommunismen? Og hvad med homofobien på Cuba?

Karl Marx mente, at vores kultur, vores måde at tænke på, var affødt af vores produktionsformer. Og det passer meget godt: I et traditionelt samfund skal man have sex for at føre slægten videre. Man har sex for at få børn (at det så er sjovt og dejligt samtidig, det er da bare skønt). I vores kultur er børn ofte en ulykke, som vi får fjernet i en fart, inden fødslen, de fjernes som små fostre. Vi har vores individuelle behov, som skal tilfredsstilles, og Politikens kærligheds-serie her i sommer viser til fulde, at vi lever i en individualistisk tid, hvor alt er tilladt.

Den vestlige interesse for sex får os til at opleve et par kvindebryster som sexobjekter. Men i Afrika er de symboler på frugtbarhed. En afrikansk kvinde sagde direkte til mig: "Du ved, hvor varmt her kan være, og jeg kan sandelig godt lave mad med bare bryster. Men det er ikke nogen indbydelse til Bruno" (hendes mand)

At jeg prøver at forstå og forklare homofobien i Afrika, betyder ikke at jeg accepterer den. Det er naturligvis dybt traumatisk for de unge mennesker, der ikke kan blive accepteret med den seksualitet, de har. En afrikaner, Diriye Osman fra Somalia skriver i en kort tekst fra 2014, offentliggjort i Louisianas bog "Afrika", som udkom i forbindelse med den store Afrika-udstilling i 2015: "Da jeg sprang ud over for min familie, vendte de fleste mig ryggen. Min far, som jeg var tæt knyttet til, talte ikke til mig i to år, før han ringede sent en aften for at sige, at det, at jeg var bøsse, ikke blot var et amoralsk psykisk og seksuelt fordærv, men også en pervers leflen for vestlig kultur.

Jeg forbrød mig både mod min islamiske opdragelse og mine afrikanske rødder."

Osman, som i dag bor i England, slutter sin tekst med ordene: Det er smukt at være ung, homoseksuel og afrikaner."

Men let er det ikke. Jeg arrangerer hvert år en tur til Uganda, og min chauffør, Salim, sagde om homoseksuelle: "I hate them!" Nogen nærmere begrundelse fik jeg ikke, og Salim er ellers et dejligt menneske. Han kender sikkert ingen homoseksuelle, og det må som homoseksuel ikke være sjovt at møde én som Salim. Det må betyde, at man altid skal skjule, hvem man er. Hvis man viser det, så bliver man udstødt af sin familie, man risikerer vold fra såkaldt normale, som bare ikke kan lide homoseksuelle.

Og i Uganda har de følelsesmæssig forståelse fra præsident Museveni, der har erklæret, at hans far sagde, at Gud skabte Eva og Adam, han skabte ikke to kvinder eller to mænd.

Homoseksuelle i Uganda kan få syv års fængsel, hvis de afsløres i en seksuel akt. Al analsex er forbudt, også analsex mellem mand og kvinde.

Argumentationen mod homoseksualitet mener kristne og muslimer i Uganda at kunne finde i både biblen og i koranen. Det er tekster mod sodomi. Nogle kristne erkender, at der er et problem. Således skriver den pensionerede biskop for West Buganda Diocese, at han "recognize that homosexuality is a fact". Det er dog meget få kristne, der som fhv. biskop Tutu i Sydafrika, er gået ind for legalisering af homoseksualitet. Tutu mente, at Afrika havde væsentligere problemer at tage sig af som fx fattigdom, AIDS, aborter i baggårde og andet.

Det er værd at bemærke, at de kristne må ty til Det gamle Testamente, da Jesus aldrig udtalte sig om kærlighed mellem to af samme køn. Han udtalte sig om kærlighed, ikke om sex.

Modstanden mod individuel frihed bliver typisk blandet sammen med ulogiske argumenter. Præsident Museveni i Uganda benægter, at stigningen i befolkningstallet er et problem, underforstået: Hvis samfundet accepterer kærlighed mellem mænd og kærlighed mellem kvinder, så vil befolkningstallet dale.

Bag modstanden mod et seksuelt liberalt samfund ligger en overbevisning om, at man kan vælge sin seksualitet, og at de homoseksuelle har valgt en vestlig livsform i stedet for at holde fast ved deres afrikanske identitet.

Skulle der endelig være en med medfødte tilbøjeligheder, så vil vedkommende kunne blive helbredt.

I princippet er Uganda et sekulært samfund, som ikke skulle henvise til biblen i ministres argumentation for lovgivningen – men da Uganda og Afrika i øvrigt også er gennemsyret af religiøsitet, så er det naturligt for politikerne at henvise til de hellige bøger.

Påstanden om at homoseksualitet skulle være en importeret skik fra Vesten passer naturligvis ikke, og der findes da også ord i visse afrikanske sprog, der afslører, at homoseksualitet har fandtes i fortiden. På et sprog findes ordet "mudoko", der betyder en mand(lig) "kone" til en mand, og dako betyder en transformeret mand.

På et andet sprog (i Angola) har man ordet "eshengi", der betyder "Ham, som skal tages bagfra".

Et nigeriansk sprog indeholder ordet "kifi", der betyder lesbianisme.

I Rwanda ville missionærerne forbyde, at kongen havde unge mænd i sit harem.

Nu vil nogen måske undre sig: Hvordan kan man have haft kendskab til homoseksualitet, når det har været tabu, og hvordan har kongen haft tilladelse til at have unge mænd. Hertil er svaret, at vi ikke kender omfanget af homoseksuelle undtagelser, og at en konge selvfølgelig kunne have det sexliv, der passede ham. Han var hævet over almindelige mennesker.

Men interessant er det, at den del af historien om kongen i Rwanda ikke bliver fortalt i dag, når man besøger den gamle kongeborg i Rwanda.

Når afrikanere i dag påstår, at homoseksualitet er et vestligt fænomen, som har været ukendt i Afrika, så svarer det til at man i Irland på et tidspunkt påstod, at irske homoseksuelle i USA var ofre for amerikansk kultur, for der fandtes ingen homoseksuelle i Irland.

Hollands ambassadør i Uganda har været udsat for kritik, fordi han ville have uganderne til at udvise seksuel tolerance. Hans indblanding blev opfattet som en krænkelse af Ugandas suverænitæt.

På visse områder har man modstridende lovgivninger i Uganda. Loven giver kvinder ret til selv at bestemme over deres krop, og Uganda har tilsluttet sig "The African Charter on Human and People Rights", ifølge hvilket alle skal være lige for loven.

I 2007 måtte to kvinder møde op i retten, fordi de var anklaget for homoseksualitet. De mødte op med regnbuefarvede T-shirts og et banner med teksten : Gud skabte os som bøsser, lesbiske og trans”.

Hetzen mod homoseksuelle tog en drejning, da avisen Red Pepper i Uganda offentliggjorde navne på formodede bøsser og lesbiske.

Avisen har sikkert solgt godt. 95 % af alle ugandere er imod homoseksuelle, 4 % støtter en legalisering. Modstanden med minoriteten kan sammenlignes med modstanden mod indere under Idi Amin: Man kan blive populær som politiker, når man følger populistiske tendenser.

Og de ugandiske politikere har utvivlsomt scoret på homo-had. Sikkerhedsminister Muruli Mukasa udtalte, at det var Guds lov, at homoseksuelle skulle stenes til døde. Jeg har søgt forgæves efter denne lov i Det nye Testamente.

Museveni og de fleste af hans ministre går ind for menneskerettigheder. Men der er en grænse. Folk kan heller ikke sove med dyr eller gå nøgne rundt.

Afrikanere kan til nød acceptere, at en hvid kan være orienteret mod sit eget køn, men en afrikaner er heteroseksuel. Det står (næsten) ikke til diskussion.

Også på andre områder har holdninger til kønsrelaterede emner været følelsesmæssige og ikke logiske. Sydafrikas forhenværende præsident, Mbeki, tordnede mod dem, der påstod at AIDS var opstået i Afrika. Han mente, at det var endnu et udtryk for racisme.

Man havde i bekæmpelsen af HIV vist, hvordan kondomer kunne rulles ud over en dildo – og for at demonstrationen skulle have effekt, havde man fået fremstillet sorte dildoer. Det var en fornærmelse, mente Mbeki.

Husk kondomet før sex. Gennem åbenhed om beskyttelse er det lykkedes at begrænse antallet af HIV-ofre i Uganda.

Det seksuelle område er både tabu og offentligt. Man kan ikke afsløre, at man har sine individuelle behov. Hos Luo-folket i Kenya var det en skik, at når regnen kom, og man skulle plante og så, så skulle man først have sex. Og når en mand fik et barn, så skulle han have sex med moderen til barnet – inden han havde sex med andre af sine koner.

Når en mand døde, måtte der være en åndelig årsag. Han måtte på en eller anden måde have syndet, og konen var sikkert blevet smittet. Enken skulle "seksuelt renses", før en anden mand kunne "arve" hende. Hun skulle i seng med en såkaldt jakowi, en lettere åndssvag mand. Jakowinyen skulle drikke sig fuld, og derefter fuldføre et samleje med kvinden, som herefter var rensset for synd og klar til en ny mand.

En kvinde nægtede at blive rensset med den begrundelse, at hun var blevet kristen

Når et nyt hus blev bygget, så skulle mand og kone have sex i huset, før det måtte tages i brug.

En ung kvinde udtalte, at hun tog afstand fra disse normer, men hun tilføjede, at kvinden måtte føje manden, og at regeringen ikke kunne lovgive på dette område.

I hvor høj grad fortidens normer stadig er gældende, tør jeg ikke sige, men skikkene fortæller, at sexlivet på mange måder var noget, der var normer for, og som man kunne forholde sig til.

I det afrikanske samfund var der ingen respekt for ugifte mænd. En alkoholiseret mand kan være respekteret, men ikke en ugift.

Jeg skrev, at kolonitiden bød på forhold, som vi i dag bør anse for utilgivelige.

Det gjaldt blandt andet forholdet mellem sorte og hvide.

Da de hvide kom til Zimbabwe (Rhodesia), var der forbud for kvinder i at emigrere til landet. Men en mand kan ikke leve uden en kvinde, så det var almindeligt at mændene fik konkubiner. Den sorte kvinde var et spændende naturfænomen for mændene.

Kvinder fik efterhånden adgang til Rhodesia, men i 1911 udgjorde de fortsat kun en tredjedel af den hvide befolkning. Den første kvinde, som kom ind i landet, kom ind ved at klæde sig ud som en mand.

Hvis en sort mand og en hvid kvinde indledte et forhold, så var dommen over manden klar: Dødsdom. kvinden blev rullet i tjære og fjer og jaget ud af byen. Sådan var det i begyndelsen. Senere blev forholdene lidt mere humane. Manden fik fem år i fængsel og den hvide kvinde mindst to år.

En hvid kvinde, der indledte et forhold til en sort mand måtte enten være luder-agtig, nymfoman eller uden forståelse for den standsforskel, der burde herske mellem sorte og hvide.

Det kunne ikke undgås, at der sommetider opstod erotiske forhold mellem hvide og sorte. Politikerne brugte forargelsen over disse forhold til at score stemmer.

Jeg mangler at fortælle, hvorfor min penneveninde knælede for mig. Det skyldtes en biologisk faktor: Alder. Hun har senere fortalt mig, at da hun boede hjemme, knælede hun dagligt for sin mor, også selv om de måtte have konflikter på andre områder. Jeg var i 1997, hvor episoden fandt sted 48 år gammel, og hun var kun 11 år.

De biologiske, de familiære og de religiøse forhold spiller ind i holdningen til alt. Også til seksualitet. Og forståelse skal der til, hvis vi vil bidrage til afskaffelse af homofobien i Afrika.

Det nytter ikke med gold fordømmelse. Men selvfølgelig skal vi heller ikke acceptere homofobien. Vi skal forstå årsagerne. Og arbejde for respekt for individet.

September 2019.

Frede Hansen, galleriejer.